

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ / READINGS, Τεύχος 142 - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2015

Ο CHRISTIAN BOUDIGNON ΑΝΕΓΝΩΣΕ ΓΙΑ ΕΣΑΣ ΤΡΕΙΣ ΣΥΛΛΟΓΕΣ ΤΟΥ
Θ. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ J. KAMINSKI

10.11.2015 Αφήστε σχόλιο

► Ανέγνωσε για εσάς : ο λύχνος Τεύχος 142, Νοέμβριος 2015, άρθρο οκτώ

Για μία χούφτα ξηρούς καρπούς

Pistaches, Φυστίκια

Αρνητικό MadMaxMarchHare, Wikimedia

Θεόδωρος Π. Ζαφειρίου, *Ξηροί Καρποί*, μετάφραση Janine Kaminski, Αθήνα 2013

Θεόδωρος Π. Ζαφειρίου, *Les chariots, Τα Καροτσάκια*, μετάφραση Janine Kaminski, δίγλωσση έκδοση, Αθήνα 2015

Θεόδωρος Π. Ζαφειρίου, *Entropie de la chair, Σαρκοτροπία*, μετάφραση Janine Kaminski, δίγλωσση έκδοση, Αθήνα 2015

[Για οποιαδήποτε παραγγελία, απευθυνθείτε στην Janine Kaminski
jeannine.kami@gmail.com]

Ενίοτε είμαστε σαν τα παιδιά, τα οποία γεννιούνται σε πλούσια οικογένεια. Αισθανόμαστε τυχεροί μόνο όταν έχουμε μεταφραστές, οι οποίοι μας μεταφέρουν με τρόπο κατανοητό στη γλώσσα μας την ποίηση άλλων και ειδικότερα την ακμάζουσα ποίηση των Ελλήνων, που είναι σύγχρονοί μας.

Η Janine Kaminski έχει αφοσιωθεί, εδώ και καιρό, στο να μας κάνει να απολαύσουμε την ποίηση του Θεόδωρου Ζαφειρίου, και οι αφοσιωμένοι αναγνώστες του *Connaissance hellénique* κατόρθωσαν να γευθούν ορισμένες μεταφράσεις της ... και ακόμα, θαύμα της πληροφορικής, όμορφη μετάφραση σχεδόν ταυτόχρονη ενός ποιήματος τον περασμένο Σεπτέμβριο, στο τεύχος αυτό !

Ακόμα και εάν δεν απαρνηθούμε τη γοητεία της αμεσότητας της πληροφορικής, αναγνωρίζουμε ότι είναι ωραίο να διαβάζεις με το κεφάλι ακουμπισμένο σε μικρά βιβλία με καλής ποιότητας χαρτί, τις συλλογές του Ζαφειρίου, τις οποίες η Janine Kaminski μετέφρασε στα γαλλικά και οι οποίες δημοσιεύθηκαν από αθηναϊκό εκδοτικό οίκο (Andy's publishers).

Ποιητικοί Στοχασμοί

Οι συλλογές *Ξηροί καρποί και Σαρκοτροπία* μας μυούν στα μύχια του ποιητή. Σε αντίθεση με την λατρεία της νεότητας του 68, η οποία θεωρούσε τα γηρατειά και το θάνατο ταμπού, ο Ζαφειρίου τα μετέτρεψε σε θέμα διαρκών ποιητικών στοχασμών, αναχρονιστικώς μοντέρνων... Το τραίνο ή το μετρό παραμένει ουσιαστική μεταφορά της ζωής και ο σταθμός ή η στάση αυτή του θανάτου : «Μια ζωή ταξιδεύοντας / Με γρήγορο τραίνο / Καθισμένος αντίθετα» (*Ξηροί καρποί*, σελ. 24, 54 - 55). Στο ποίημα αφιερωμένο στην Janine Kaminski, τα πράγματα αντιστρέφονται. Για αυτόν που περιμένει στην είσοδο του αεροδρομίου, τους ταξιδιώτες, αντί να πεθάνουν κατά την άφιξη, ξαναζωντανεύουν : «Σε τάφο ανασταίνονται / Κι οι επιβάτες τους κοινό / Όλο το εικοσιτετράωρο» (*Ξηροί καρποί*, σελ. 22). Οι στοχασμοί αυτοί είναι ενίοτε αρκετά διασκεδαστικοί, όταν ο Ζαφειρίου αφήνεται σε επιστημονικούς υπολογισμούς του χρόνου που διαβαίνει. Αγάπησα αυτό το πολύ ειρωνικό ποίημα κατά της λατρείας της νεότητας ενός αναγνωρισμένου καλλιτέχνη, ηλικίας εξήντα οκτώ ετών, ο οποίος θα έδινε όλο του το έργο με

αντάλλαγμα να αποκτήσει ξανά τη μισή του ηλικία : «Αυτός ο νέος ξανά τριανταπεντάρης / Αποστερημένος απ' το μετέπειτα έργο του / Δεν θα' πρεπε να καταβάλλει / Άλλο τόσο κόπο / Για να το αναδημιουργήσει ; / Και με αμφίβολα μάλιστα αποτελέσματα ;» (*Ξηροί καρποί*, σελ. 6 - 7, 18, 19 - 21, 22). Αλλά το πιο όμορφο ποίημα στο θέμα αυτό είναι, ίσως το πιο σύντομο, αυτό, το οποίο αφιερώνει στη μητέρα του : «Το σαπούνι, που έπλενες / Τα χέρια σου / Λειώνει ακόμη στα δικά μου» (*Ξηροί καρποί*, σελ 38). Με συγκίνησε.

Το άλλο θέμα του στοχασμού του ποιητή είναι η μοναξιά. Αυτό, ακόμα ένα θέμα της μεγάλης νεωτερικότητας, το οποίο τα γαλλικά ή δυτικά ταμπού της υποχρέωσης επιτυχίας και ευτυχίας εμποδίζουν να αντιμετωπισθεί κατά πρόσωπον.

Υπάρχει μεγάλη τρυφερότητα και διαύγεια στα σκίτσα που χαράσσει των ασύμμετρων σχέσεων με τις πόρνες. Ο έρωτας δεν βρίσκεται εκεί που νομίζει κανείς : «Έχουν ζευγαρώσει τυχαία στο μισο - /Σκόταδο το τζιν μου με το μπλουζάκι σου / Στις φευγαλέες ανταύγειες που αφήνουν / Ελαφρά λικνιζόμενες οι κουρτίνες / Θα χόρευαν αυτό το μπλουζ / Αν δεν εμποδίζονταν απ' όλα τ' άλλα / Αποπάνω τους, που κάνουν έρωτα ακίνητα» (*Ξηροί καρποί*, σελ. 75, 155 - 158). Θα απολαύσουμε το χιούμορ του ποιητή ο οποίος στην ηλικία του διερωτάται για την προτίμησή του για τις νέες γυναίκες : «Από μια νέα όμορφη κοπέλλα / Ποιαν άλλη να ερωτευτώ / Μπορώ μια συνομήλική μου;» (*Σαρκοτροπία*, 68 - 69). Και καταλήγει με μία πιρουέτα λέγοντας ότι ο παλαιός του έρωτας (πεθαμένος) του έστειλε έναν νέο «σαν από πολύ πιο μακριά, αντιπρόσωπο».

Παράδοξο της καταναλωτικής κοινωνίας !

Τα Καροτσάκια είναι συλλογή, *στρατευμένη*, η οποία ξεκινά από τη μεταφορά της κρίσης, που είναι αυτοί οι δυστυχισμένοι, οι οποίοι σπρώχνουν μπροστά τους ένα καροτσάκι του σουπερμάρκετ. Παράδοξο της καταναλωτικής κοινωνίας ! Αλλά με ομωνυμία, που αποτελεί ίδιον της Ελληνικής γλώσσας (και επομένως ιδιαζόντως αμετάφραστη) μεταξύ αυτού του καροτσιού και του αναπηρικού αμαξιδίου, ο Ζαφειρίου φαντάζεται την απίθανη συνάντηση μεταξύ ενός άστεγου και του Γερμανού Υπουργού Οικονομικών Schäuble πάνω στο αμαξίδιό του, και ακόμα πιο

απίθανο, όπως σε κωμική ταινία, να ζει ο ένας τη ζωή του άλλου (βλ. τεύχος 141 του *Connaissance hellénique* Ιούλιος 2015). Με την ίδια σατυρική φλέβα, ο ποιητής ανακαλύπτει, καλύτερα από το ΔΝΤ, νέα μέθοδο για να σωθεί η ελληνική οικονομία τραγουδώντας : «Για σένα / Οικονομία μας / Μέχρι ν' ανακάμψεις / Θα σου κάνουμε κάμψεις» (*Τα Καροτσάκια*, σελ. 54 - 56). Το χιούμορ αυτό φθάνει στην αποκορύφωσή του, όταν επιτίθεται στις κοσμικότητες. Ο ποιητής αρχίζει με το να κοροϊδεύει τις εορτές που συνοδεύονται από πολύ ποτό, οι οποίες επιζητούν πάντοτε ένα πρόσχημα : «Ποτά κι εδέσματα / Προσκεκλημένοι και οικοδεσπότης / Είναι οι ουσιώδεις προϋποθέσεις / Μιας δεξίωσης / Χρειάζεται φυσικά κι η αφορμή» (*Τα Καροτσάκια*, σελ. 54 -56). Ο ποιητής μιλά, συνεπώς, για την εορτή με τόνο πολύ λαϊκό και αναφέρει *γιορτή* αντί την επίσημη εκφορά *εορτή*. Σκάνδαλο !! Επανέρχεται, αμέσως, στην τάξη και αφήνεται, τότε, σε ανεμοστρόβιλο εσωτερικών αντεγκλήσεων, οι οποίες ανακαλούν στην μνήμη τα καρδιολογικά του προβλήματα (*αορτή*) και καταλήγουν στο *γιαούρτι*. Όλα στηρίζονται σε παιχνίδι λέξεων, το οποίο η Janine Kaminski εξηγεί εντέχνως σε σημείωση. Και εκεί η ποίηση αποκαλύπτεται αμετάφραστη και λυπάται κανείς που δεν είναι Έλληνας.

Για μια χούφτα ξηρών καρπών

Αλλά, ακριβώς, χάρις σε αυτή την επιδέξια και ρέουσα μετάφραση, ο χρόνος ενός βιβλίου (ρίχνοντας ή μη μια ματιά στο ελληνικό πρωτότυπο *Τα Καροτσάκια* ή *Σαρκοτροπία*), το θαύμα πραγματοποιείται και μου δημιουργείται σιγά σιγά η εντύπωση ότι εισέρχομαι σε συζήτηση όπως με τον παππού μου (ο οποίος ήταν μάλλον της γενιάς του πατέρα του Ζαφειρίου) ή τουλάχιστον με Έλληνα γεμάτο σκανταλιά, ο οποίος γράφει σαν παιδί : «Γράφω για να παρατραβήξω το σκοινί / Που ούτως ή άλλως θα κοπεί» (*Ξηροί καρποί*, σελ. 21, 48 - 49). Μία λέξη για να τελειώσω, «Η ποίηση χρησιμεύει στο να βλέπουμε καλύτερα και πιο γρήγορα», γράφει ο Charles Dantzig στο *Dictionnaire égoïste de la littérature française*. Ο Ζαφειρίου από την άποψη αυτή είναι η καλύτερη επένδυση από γυαλιά και πολύ πιο οικονομική, η τιμή μερικών ξηρών καρπών ως ορεκτικό ...

Christian Boudignon, Πανεπιστήμιο Aix-Marseille